

بررسی وضعیت زمین شناسی حوزه آبریز گیشدان

لیلا بیابانی^۱، مهین حنیفه پور^۲

^۱ دانشجوی کارشناس ارشد بیابانزدایی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، Biabani.leila@ut.ac.ir

^۲ دانشجوی دکترا بیابانزدایی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، m.hanifepoor@gmail.com

چکیده

کوهزاد زاگرس به سه پهنه تکتونیکی زیر تقسیم شده است. بطور کلی حوزه مطالعاتی شامل واحد کوهستانی است که در قسمت های غربی حوزه گسترش دارد. واحد تپه ماهوری در حوزه وجود ندارد و بخش مرکزی حوزه تحت پوشش رخساره های وابسته به رودخانه دشت مخروط افکنه و مسیل می باشد. حدود ۷۵ درصد حوزه تحت پوشش نواحی مرتفع کوهستانی می باشد. اساس و منشا بوجود آمدن این واحد را می توان سنگ شناسی و تکتونیک عنوان کرد [۴].

قدرت و فرهنگ (۱۳۹۳) به منظور تعیین حساسیت زمین شناسی سازندهای حوزه و نقش عوامل تکتونیکی در فرسایش آن از مطالعات زمین شناسی عملیات صحرایی تحلیل نقشه ۱:۱۰۰۰۰۰ و ۱:۲۵۰۰۰۰۰ مطالعات قبلی استفاده گردید بررسی ها نشان می دهد که ترکیب سنگ شناختی منطقه عمدتاً از شیل و ماسه سنگ باگستره کم، سنگ آهک سیلتستون و سنگهای آذرین می باشد. شیلها دارای حساسیت بالا به فرسایش بوده و به همین دلیل توپوگرافی پستی را بوجود آورده اند و ماسه سنگها برخلاف شیلها دیرفرسا هستند و بصورت برجسته درواحدهای نرم منطقه دیده می شوند بنابراین بررسی ها نشان می دهد که رفتارواحدهای سنگی حاشیه تا سرشاخه های رودخانه سرباز عمدتاً توسط عوامل زمین شناسی کنترل میشوند. همچنین عوامل تکتونیکی بدلیل واحدهای چینه شناسی منطقه درزون مکران عمدتاً درجهت افزایش حساسیت به فرسایش عمل کرده است گسل خوردگی فراوان ناحیه و انطباق بخشهایی از رودخانه سرباز بر این گسل خوردگی ها نحوه توسعه فرسایش درواحدهای سنگی را کاملاً توجیه می کند [۵].

در این مطالعه به بررسی وضعیت زمین شناسی حوزه گیشدان پرداخته شده است.

مواد و روش

منطقه مورد مطالعه

حوزه گیشدان در محدوده مطالعاتی گابریک، که زیرمجموعه حوزه آبریز درجه یک خلیج فارس و دریای عمان است، می باشد با مساحت ۱۳۴۶۷ هکتار در استان هرمزگان و شهرستان بشاگرد قرار گرفته است. حوزه گیشدان از دیدگاه زون ساختاری، در زون مکران قرار می گیرد. مکران نوعی اشتقاق درون قاره ای، به سن ژوراسیک پسین - کرتاسه پیشین در سکوی ایران است که با توجه به رفتار امواج صوتی و سرعت امواج در پی سنگ، با اقیانوس زایی همراه بوده است. عمده سازندها و واحدهای سنگی موجود در منطقه مورد نظر، متعلق به دوران سوم به ویژه دوره میوسن بوده است. از لحاظ نفوذپذیری منطقه مورد مطالعه به سه کلاس تقسیم شده است ولی عمده رسوبات منطقه در کلاس بسیار تراوا که منطبق بر رسوبات بستر رودخانه ها و زهکش های عریض و توسعه یافته و دشت سیلابی قرار گرفته است.

واژه های کلیدی

زمین شناسی، حوزه آبریز گیشدان، زون مکران، دوره میوسن، نفوذپذیری سنگ ها

مقدمه

مطالعات پیشین که در سایر نقاط جهان با استفاده از شاخص های زمین ریخت سنجی بر روی حوزه ها و شبکه های آبراهه ها صورت گرفته است، حکایت از کارایی آنها در شناسایی مناطق فعال دارد [۲].

استفاده همزمان از شاخص های زمین ریختی این امکان را به ما میدهد تا درک و تحلیل درستی از وضعیت نو زمین ساخت منطقه داشته باشیم [۶]. مقیمی (۲۰۰۹) نیز به مطالعه تأثیرات فعالیت های زمین ساختی فعال بر روی حوزه آبریز لوت پرداخته و با استناد به شاخص های مختلف زمین ریختی به این نتیجه رسیده است که فعالیت های زمین ساختی رخ داده در این منطقه، جوان اند.

بررسی مطالعات زمین شناسی عمومی حوزه (عالی و همکاران ۱۳۹۲) نشان داد که منطقه مورد مطالعه در تقسیم بندی زمین شناسی ایران بر روی کوهزاد زاگرس قرار می گیرد.